

27. Soveltuvuusarviointi ja opetus

Henkilöiden ominaisuuksien tai piirteiden suojaamiseksi voidaan pitää salassa asiakirjoja, jotka sisältävät tietoja henkilölle suoritetuista psykologisista testeistä, oppilasvalinnoista, soveltuvuuskokeista tai niiden tuloksista. Kyse voi olla myös asevelvollisten sijoittumisarvioinneista tai työntekijän valintaa tai palkkauksen perustetta varten tehdyistä henkilöarvioinneista. Salassapidon tarve on korostunut tulosjohtamisen, kannustuspalkkauksen ja soveltuvuustestien yleistymisen seurauksena julkishallinnossa. Kyse on sekä henkilöiden yksityisyydensuojasta että julkishallinnon eduista työnantajana.

Henkilökohtaisia ominaisuuksia kuvaavia tietoja sisältyy myös asiakirjoihin, jotka liittyvät opetukseen ja oppilashuoltoon. Koesuorituksissa tällaiset tiedot liittyvät koevastauksiin ja niiden sanallisiin arviointeihin. Pääsääntöisesti yksittäisen koesuorituksen arvosana on salassa pidettävä, mutta tieto hyväksytystä koesuorituksesta on julkinen. Oppilaitosten numeraaliset todistukset ovat julkisia, ja esimerkiksi ”hyvät tiedot” mielletään tässä yhteydessä numeraaliseksi arvosanaksi. Kuitenkin esimerkiksi yliopistojen ilmoitustauluilla on mahdollista listata koesuoritukset (ei-sanallisine) arvosanoineen, koska ne sisältyvät sellaisenaan tutkintotodistukseen, joka on julkinen. Ylioppilastutkimuksen massamuotoisuus, erityispiirteinen tarkastus- ja arviointijärjestelmä sekä arvostelun kireä aikataulu ovat johtaneet siihen, että nyt ko. lainkohdassa on erityinen suoja sensorien koulukohtaiselle työnjaolle vuodeksi.

Oppilashuoltoa koskevat salassa pidettävät tiedot liittyvät oppilaan koulunkäynnin taloudelliseen tai sosiaaliseen tukeen tai fyysiseen tai psyykkiseen kuntoon. Kyse ei ole yleisestä sosiaalitoimen kautta annettavasta tuesta, vaan vammaispalveluihin tai koulukuraattorien ja –psykologien käyttämisestä. Oppilaan opetuksesta vapauttamisesta koskevissa, salassa pidettävissä tiedoissa voi olla kyse tämän uskonnollisesta vakaumuksesta, terveydentilasta tai muista henkilökohtaisista oloista.

Pääsykoekysymykset. Yliopiston tiedekunnan oli luovutettava käyttämänsä pääsykoekysymykset. Tiedekunnan selitys pääsykoekysymysten käyttämisestä uudelleen ei ollut riittävä peruste. Yliopistoon hakevien yhdenvertaisuutta loukkasi lisäksi, että kysymykset olivat jo aiemmin osallistuneiden hakijoiden, mutta eivät muiden, tiedossa. (Hämeenlinnan HAO 04/0354/3 /7.10.2004)

Virkahakemuksen henkilötiedot. Hakemusasiakirjaan sisältyneet kunnan virkaa hakeneen henkilön nimi-, ammatti ja kotipaikkatiedot ovat viranomaisen saamaan asiakirjaan liittyviä julkisia tietoja. (EOA 2.4.1993)

Konsultin lausunto soveltuvuudesta virkaan. Konsultin lausunto ja soveltuvuustutkimuksen lausunnot olivat julkisuuslain mukaan salassa pidettäviä asiakirjoja, koska ne sisälsivät tietoja henkilölle suoritetusta psykologisesta testistä, soveltuvuuskokeesta tai sen tuloksesta. Lausunnot liittyivät osastopäällikkönimitykseen. (KHO 575/18.3.2008)

Viranhakemuksen soveltuvuusarviointi. Valitsematta jäänyt viranhakija oli pyytänyt saada virkaan valitun asiakirjat, mutta ei saanut niihin sisältynyttä soveltuvuustestitulosta. Virkaan valittanut oli peruttanut virkahakemuksen ennen nimittämistään. Oikeuden mukaan asiakirja, joka sisältää tietoja psykologisesta testistä, on salassa pidettävä. Asianosaisella on oikeus saada tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Asianosaisella ei kuitenkaan ole oikeutta asiakirjaan, josta tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yksityistä etua. Soveltuvuustestissä arvioituilla ominaisuuksilla ei ollut yksinomaisen ratkaisevaa merkitystä virantäyttöä koskevassa harkinnassa, eikä valitsematta jääneellä ollut erityistä tarvetta saada tietoa testin tuloksesta. (KHO 0425/1/09 /6.10.2010)

Testin asianosaisjulkisuus. Asianosaisen pyyntö saada tutustua psykologisiin testimateriaaleihin voidaan evätä vain, mikäli tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yksityistä tai yleistä etua. Tietojen luovuttamista on harkittava tapauskohtaisesti sen pohjalta, missä määrin aineisto vaikuttaisi asianosaisen asiaan. Sosiaali- ja terveyshallituksen tulkinta testien kuulumisesta liike- ja ammattisalaisuuksien ja tekijänoikeuksien suojan piiriin, olisi omiaan vaarantamaan asianosaisen oikeuden saada tietoa. (EOA 30.11.1992)

Oppinnäyte. Korkeakoulun oppinnäytetyö on julkinen asiakirja ja laissa tarkoitettu viranomaisen asiakirja niiltä osin, kuin siihen ei sisälly salassa pidettäviä osia. (EOA 2244/4/00)

Oppintietojen julkaiseminen internetissä. Opiskelijan henkilöön liitettävä tenttitulos voidaan julkaista internetissä ainoastaan opiskelijan yksiselitteisestä suostumuksesta. Tulosten julkaiseminen ei edellytä erillistä suostumusta, mikäli tämä tapahtuu ilman nimeä, esimerkiksi opiskelijalle annettavan yksilöivän numerotunnisteen avulla. Tällöin henkilötieto on muutettu sivulliselle tunnistamattomaan muotoon. (TSV 12.11.1999)

Palautetut harjoitustyöt. Opiskelijoiden tekemien harjoitustöiden selosteet olivat koesuorituksina salassa pidettäviä asiakirjoja, joita ei olisi saanut jättää sivullisten saataville. Tapauksessa yliopiston laboratoriotöiden selostukset oli palautettu tarkastuksen jälkeen opiskelijoille käytävällä sijaitsevan palautuslaatikon kautta. (EOA 433/1/06 /31.7.2008)

Ylioppilaskokelaan tutustumisoikeus vastauksiinsa. Kokelaalla ei ollut oikeutta saada tietoja ylioppilaskirjoitusten koevastauksistaan ennen niiden lopullista arvostelua, vaikka harkinnanvarainen näyttämisen olisikin saattanut olla mahdollista. Asiaa koskevaa julkisuuslain poikkeussäännöstä on perusteltu teknisillä syillä, kuten asiakirjojen määrällä, arvioinnin tiukalla aikataululla ja korjaajien sijoittumisella eri puolille maata. Kokelaiden yhdenvertaisuus edellyttäisi, että tarvittaessa kaikkien koevastaustaan pyytäneiden kohdalla pystyttäisiin toimimaan yhdenmukaisella tavalla. (EOA 991/4 /00)

Oppilastytyväisyyskysely. Peruskoululaisilta kerätty tietoaaineisto oli tutkimuksen perusaineistoa ja se voitiin julkisuuslain nojalla pitää salassa. Valmiita tutkimustuloksia ei kuitenkaan voitu salata, ja arviointien keskeiset tulokset tuli myös perusopetuslain mukaan julkistaa. Opetuslautakunnalta oli pyydetty peruskouluissa suoritetun internet-pohjaisen oppilastytyväisyyskyselyn koulukohtaisia tuloksia. Aineiston luovuttamisesta kieltäytymisen perusteena oli koulujen tasapuolinen kehittäminen. **(Helsingin HAO 03/0715/2 /10.10.2003)**

Opetuksen järjestelyt. Opettajalla on oikeus luovuttaa oppilashuoltoon liittyviä, salassa pidettäviä tietoja säännöksessä määritellyille tahoille vain, jos tämä on oppilaan opetuksen järjestämiseen liittyvistä syistä perusteltua. Tietojen luovutusmahdollisuus koskee vain opetuksen järjestämiseen liittyviä toimenpide-ehdotuksia ja niitä taustatietoja, jotka ovat välttämättömiä ehdotusten toteuttamiseksi. **(EOA 8.5.1998)**

Tilasto koulunkäyntiavun tarpeesta. Koulutoimen olisi tullut luovuttaa tilasto siitä, kuinka monella kunnan oppilaalla oli lääkärin tai psykologin antama lausunto henkilökohtaisen koulunkäyntiavustajan tarpeesta. Tiedot eivät yleisellä tasolla sisältäneet nimettyjä henkilöitä koskevia salassa pidettäviä tietoja. Kunnan sivistystoimen johtajan mukaan tilastotiedot olisivat olleet henkilötietoja, koska tällaisia oppilaita oli vähän ja tilastotiedot olisi voitu helposti yhdistää kyseisiin oppilaisiin. **(Turun HAO 08/0628/2)**